

Uppdrag om bostadstillägg

Svar på regeringsuppdrag

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

1.	Utvecklingen av mörkertalet	1
1.1.	Mörkertalet inom bostadstillägg.....	1
1.2.	Mörkertalet inom äldreförsörjningsstöd.....	2
2.	Hur mörkertalet påverkar andelen med låg ekonomisk standard.....	3
3.	Genomförda insatser för att öka kunskapen	4
3.1.	Tidigare insatser.....	4
3.1.1.	Undersökning av informationsbehov	4
3.1.2.	Anhörigas behörighet.....	4
3.2.	Fortsatt extern samverkan	5
3.3.	Information via egna kanaler	5
3.3.1.	Översyn av informationsblad till ansökningsblankett.....	6
3.3.2.	Ökad användning av beräkningstjänst för bostadstillägg.....	6
3.4.	Massmedia	7
3.5.	Grupper inom mörkertalet	7
3.5.1.	Grupper enligt mörkertalskattning.....	7
3.5.2.	Grupper med särskilda behov	7
4.	In- och utflöden av förmånstagare vid regelförändringar.....	9
4.1.	Inflöde.....	10
4.1.1.	Antal förmånstagare	10
4.1.2.	Förmånens storlek.....	11
4.1.3.	Ålder, kön och civilstånd	12
4.1.4.	Inflöde av antal ansökningar	14
4.2.	Utflyde	15
4.2.1.	Antal förmånstagare.....	15
4.2.2.	Förmånens storlek.....	16
4.2.3.	Ålder, kön och civilstånd	17

Sammanfattning

Denna rapport är en redovisning av uppdrag om bostadstillägg enligt Pensionsmyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2020.

Pensionsmyndigheten redovisar utvecklingen av mörkertalet för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Mörkertalet avser de personer som beräknas vara berättigade till en förmån men som inte uppbär den. Skattningen av mörkertalet för dessa förmåner visar på en successiv minskning för redovisade år 2015 – 2017. För år 2017 visar skattningen ett mörkertal för bostadstillägg på närmare 118 000 personer och ett mörkertal för äldreförsörjningsstöd på närmare 17 000 personer. Vad gäller mörkertalets påverkan på andelen med låg ekonomisk standard ser vi att sambandet är relativt svagt. Om mörkertalet för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd helt eliminerades beräknas andelen pensionärer med låg ekonomisk standard för år 2017 sjunka från 15 till 13 procent.

Vårt arbete med att öka kunskapen om förmånerna bedrivs kontinuerligt och långsiktigt. Vår samverkan med landets pensionärsorganisationer och kommuner fortgår, likaså med flera andra aktörer såsom anhörigföreningar och hjälporganisationer. Vi ser kontinuerligt över både vår digitala och vår tryckta information, där en aktuell insats avser ett nytt informationsblad till vår ansökningsblankett om förmånerna. Vi arbetar även vidare med att analysera grupper inom mörkertalet för att identifiera eventuella behov av ytterligare insatser.

Pensionsmyndigheten har analyserat hur in- och utflöden av förmånstagare påverkas av senare års regelförändringar för bostadstillägg, då även utifrån ålder, kön, civilstånd och förmånens storlek. Med in- och utflöde avses förmånstagare som nybeviljats respektive fått ett indrag av förmånen. Vi ser att de huvudsakliga regelförändringarna från januari 2018 respektive från januari 2020 har påverkat dessa flöden. Inflödet av förmånstagare ökar betydligt för januari månad varje år under redovisad period. Inflödet för januari 2018 var dock särskilt högt. Vidare framgår att det ökade inflödet denna månad främst utgörs av förmånstagare med låga belopp, vilket är en väntad effekt av regelförändringarna. Vad gäller utflöde ser vi ett samband med regelförändringen från januari 2020, då utflödet ökade markant. Även här är förmånstagare med låga belopp överrepresenterade.

1. Utvecklingen av mörkertalet

Skattningen av mörkertalet för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd görs med hjälp av Statistiska centralbyrån (SCB) och deras mikrosimuleringsmodell FASIT.

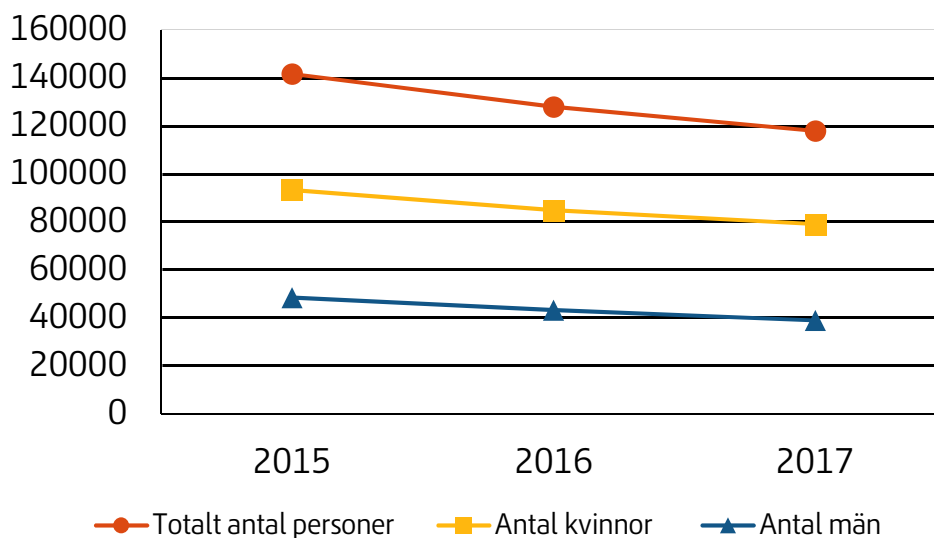
Vid tidpunkten för beställning och genomförande av denna skattning fanns uppgifter för senare år än 2017 inte tillgängliga då skattningen baseras på deklarerade uppgifter från Skatteverket. Denna skattning är densamma som Pensionsmyndigheten lämnat vid årsredovisningen för år 2019.

Resultaten av skattningen måste tolkas med försiktighet då osäkerheten är stor gällande flera underlag för skattningen, såsom uppgifter om förmögenhet och bostadskostnad. Pensionsmyndigheten bedömer vidare att skattningen i FASIT troligen är en överskattning.¹

1.1. Mörkertalet inom bostadstillägg

Skattningen av mörkertalet för de tre senast tillgängliga åren visar på en svag men successiv minskning.

Skattning av mörkertal bostadstillägg 2015-2017

Resultatet för 2017 visar ett mörkertal för bostadstillägg på närmare 118 000 personer, vilket utgörs till 67 procent av kvinnor. Samtidigt är det något vanligare bland män att de underutnyttjar bostadstillägg. Endast 62 procent av de män som beräknas ha varit berättigade 2017 hade bostadstillägg. Motsvarande siffra för kvinnor är 72 procent.

Skattningen av mörkertalet är osäker och den minskning vi ser kan ha flera orsaker. Pensionsmyndigheten har samtidigt bedrivit ett kontinuerligt arbete

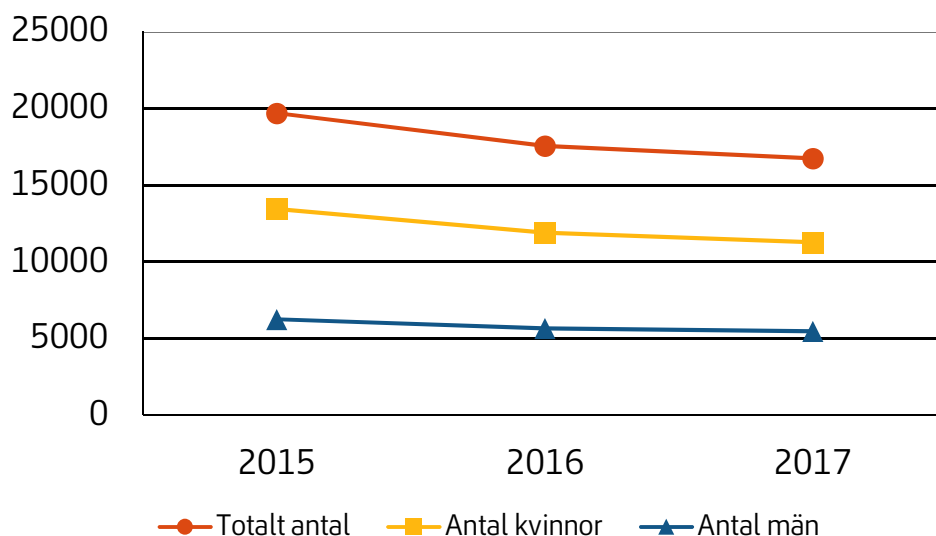
¹ Se även rapporten *Mörkertalet inom bostadstillägg till pensionärer – en genomgång av underutnyttjandet, Pensionsmyndigheten 2019-02-19.*

med att informera om bostadstillägg under flera år, i syfte att minska mörkertalet. Vi ser att det är ett arbete som behöver bedrivas långsiktigt. Ett begynnande resultat av detta arbete kan vara den tendens som vi nu ser med en successiv minskning av mörkertalet. Se även avsnitt 3 Genomförda insatser för att öka kunskapen.

1.2. Mörkertalet inom äldreomsorgsstöd

Även inom äldreomsorgsstöd visar skattningen på en successiv minskning av mörkertalet.

Skattning av mörkertalet äldreomsorgsstöd 2015-2017

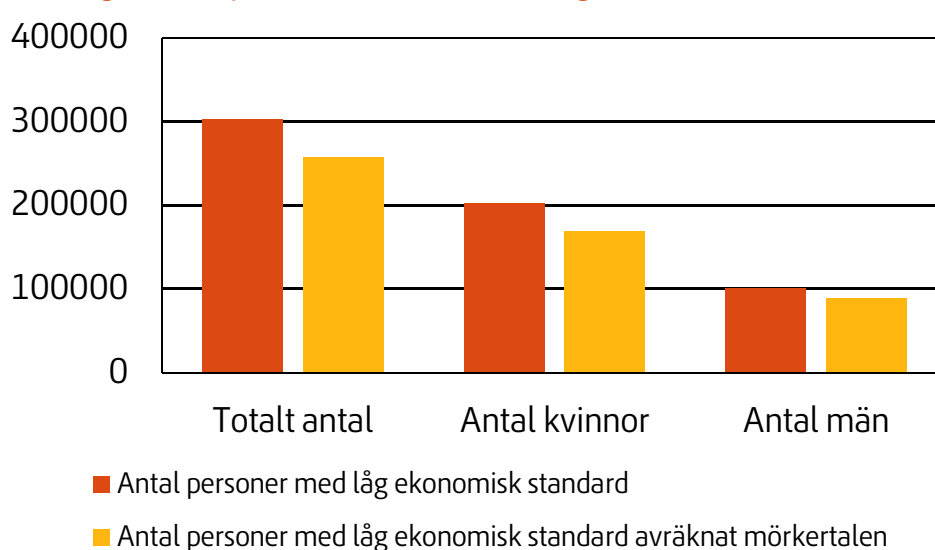
Skattningen för äldreomsorgsstöd visar ett mörkertal på närmare 17 000 personer för år 2017. Även här är kvinnor överrepresenterade, 67 procent av mörkertalet utgörs av kvinnor.

Skattningen visar vidare att endast 53 procent av beräknat antal berättigade kvinnor uppbar förmånen. För män är motsvarande siffra 64 procent.

2. Hur mörkertalet påverkar andelen med låg ekonomisk standard

Från SCB erhålls även uppgifter om antal personer med låg ekonomisk standard. Pensionsmyndigheten har beräknat effekterna av mörkertalen på andelen med låg ekonomisk standard. Beräkningen utgår från ett gränsvärde för låg ekonomisk standard vid 60 procent av medianinkomsten.

Skattning av antal personer över 65 år med låg ekonomisk standard 2017

Resultatet visar att antalet personer med låg ekonomisk standard 2017 skulle minska med cirka 15 procent om mörkertalen för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd helt eliminerades. Minskningen för kvinnor är närmare 17 procent och minskningen för män är cirka 12 procent.

Om mörkertalen inom bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd eliminerades beräknas andelen med låg ekonomisk standard bland totalt antal pensionärer under 2017 sjunka från 15 till 13 procent.

Detta visar att även om mörkertalen har viss effekt på antal äldre med låg ekonomisk standard så är sambandet relativt svagt. Att det ser ut så här beror bland annat på att många pensionärer inte är berättigade till förmånerna trots en låg ekonomisk standard. Detta kan till exempel gälla för den som har låga boendekostnader eller en förmögenhet, se även Pensionsmyndighetens rapport Äldre med låga inkomster. Då många har inkomster runt gränsvärdet för låg ekonomisk standard är måttet känsligt för små förändringar av de relativa inkomsterna.

3. Genomförda insatser för att öka kunskapen

Pensionsmyndigheten arbetar kontinuerligt för att nå ut till pensionärer som sedan tidigare tillhör mörkertalet samtidigt som vi också arbetar för att förebygga nya mörkertal.

Ett par av de åtgärder som redovisas nedan avseende information via egna kanaler är insatser som även relaterar till den handlingsplan som Pensionsmyndigheten har för bostadstillägg och kundservice för att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna, enligt uppdrag i regleringsbrev för budgetår 2020. Handlingsplanen innehåller flera delar, varav en del gäller informations- och kommunikationsinsatser. Syftet med de åtgärder som beskrivs här är att öka kunskapen för att pensionärer ska kunna ta reda på om de kan vara berättigade till förmånen innan de ansöker. Om myndigheten behöver hantera färre ärenden med beräkningsavslag frigörs resurser som kan verka för kortare handläggningstider.²

3.1. Tidigare insatser

3.1.1. Undersökning av informationsbehov

Som en grund för fortsatta insatser har Pensionsmyndigheten tidigare undersökt informationsbehovet och under år 2017 tog vi fram en anpassad information om bostadstillägg till nya tryckta broschyrer och informationsblad för utskrift. Informationen om bostadstillägg utgår från enkla budskap om vilka som kan ha rätt till förmånen, hur man tar reda på om man bör ansöka utifrån vår beräkningstjänst samt hur man sedan enklast ansöker. Motsvarande information har tagits fram även för äldre försörjningsstöd. Denna information ser vi kontinuerligt över och förmedlar den på flera sätt, genom egna kanaler samt genom samverkan med andra aktörer.

3.1.2. Anhörigas behörighet

I våra informationsinsatser är också anhöriga en viktig målgrupp, då många äldre pensionärer får hjälp av anhöriga vid ansökan om bostadstillägg och äldre försörjningsstöd. I vissa fall sköter anhöriga ansökan helt och hållet. Den 1 juli 2017 trädde nya regler ikraft om just anhörigas behörighet att företräda personer som inte längre kan ha hand om sina ekonomiska angelägenheter. Kort därefter utredde Pensionsmyndigheten möjligheterna som lagstiftningen gav och påbörjade sedan en utveckling av våra webbtjänster. Under slutet av 2018 lanserade Pensionsmyndigheten en webbtjänst där en behörig anhörig med sin egen e-legitimation kan skicka in en ansökan om bostadstillägg och äldre försörjningsstöd åt en närstående.

² Se även rapporten *Handlingsplan för bostadstillägg och kundservice, svar på regeringsuppdrag, Pensionsmyndigheten 2020-02-19 (VER 2020:89)*.

Webbtjänsten har därefter utvidgats med möjlighet för behöriga anhöriga att även anmäla ändrade uppgifter till sitt bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd. En viktig del i vårt arbete är att nå ut med information om reglerna om anhörigas behörighet att företräda närstående samt de möjligheter som webbtjänsterna ger att därmed enkelt kunna ansöka om förmånerna.

3.2. Fortsatt extern samverkan

I vårt arbete med att öka kunskapen om förmånerna är en viktig inriktning att fortsatt sprida information genom personer och organisationer som möter pensionären i vardagen. För att nå ut brett samverkar vi med pensionärsorganisationer och kommuner.

Till landets största pensionärsorganisationer förmedlar vi årligen aktuell information om bostadstillägg. Vi skickar också ut ett uppdaterat presentationsmaterial genom det kontaktnät vi etablerat. Presentationsmaterialet togs ursprungligen fram med anledning av den informationsinsats som genomförts i samverkan med pensionärsorganisationer, främst under år 2018 och 2019.

Till kommunerna sker årligen ett särskilt anpassat utskick med en information till tjänstemän och en information till kommunikationsavdelningarna. Informationen till tjänstemännen anpassas utifrån behov och innehåller bland annat mer detaljerade beräkningar gällande inkomstgränser för att avgöra när en preliminär beräkning är aktuell. Till kommunikationsavdelningarna skickas information som läggs ut på kommunernas webbsidor och som därigenom även sprids genom lokal massmedia. Även vårt framtagna presentationsmaterial förmedlas till kommuner utifrån efterfrågan.

Årlig information om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd skickar vi ut även till anhörigföreningar, trossamfund och frivilligorganisationer. Vidare skickar vi även information till tjänstepensionsbolag för att nå ut i situationen när tjänstepensionen upphör och rätten till bostadstillägg därmed kan inträda. Likaså samverkar vi med Migrationsverket i situationen när rätt till äldreförsörjningsstöd kan inträda för äldre som är nyanlända till Sverige.

Dessa årliga utskick sker via e-post med information som lämpar sig för publicering på webbsidor, men vi skickar även information för beställning av tryckta broschyrer samt informationsblad för egen utskrift. En särskild funktionsbrevlåda finns upprättad hos Pensionsmyndigheten för förfrågningar från de olika kontaktpersoner vi distribuerar informationen till.

3.3. Information via egna kanaler

I alla relevanta utskick till pensionärer informerar Pensionsmyndigheten om bostadstillägg. Det gäller vid utskick av orange kuvert till pensionärer men även vid beslut om allmän pension. Vidare informerar vi genom vår

kundservice och genom servicekontoren, som är viktiga kanaler för både bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Vi ser löpande över vår digitala information via vår webb. Nyligen gjordes förändringar för att ytterligare förtydliga behovet av att göra en preliminär beräkning för kunna ta reda på om man kan vara berättigad till bostadstillägg och därför bör ansöka. Pensionsmyndigheten informerar även via sociala medier. Den myndighetsgemensamma webbplatsen efterlevandeguiden.se är en viktig kanal för att informera om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd i situationen som efterlevande.

3.3.1. Översyn av informationsblad till ansökningsblankett

Pensionsmyndigheten får alltjämt in många ansökningar som leder till beräkningsavslag. Våra tryckta ansökningsblanketter efterfrågas ofta direkt och viktig information innan man ansöker, som bland annat finns i våra broschyrer, riskerar då att inte komma fram.

Vi har tagit fram en ny version av det informationsblad med ifyllnadsanvisningar som medföljer ansökningsblanketten. Den nya informationen har samma utgångspunkter som den information vi ursprungligen tagit fram riktad mot mörkertalet, och lyfter bland annat tydligt fram nyttan med en preliminär beräkning innan man ansöker. Blanketter med det nya informationsbladet behöver anpassas för att implementeras i våra system. Först därefter kan blanketter med nya informationsblad användas, detta beräknas vara klart efter sommaren.

3.3.2. Ökad användning av beräkningstjänst för bostadstillägg

Den webbaserade beräkningstjänst Pensionsmyndigheten erbjuder är ett viktigt medel för att pensionärer ska få reda på om de bör ansöka om förmånen. Information om beräkningstjänsten är en viktig del i att informera om bostadstillägg och öka kunskapen. Tjänsten lyfts därför fram i all sådan information. Från 2017 till 2019 har användningen ökat markant vilket visar på att myndighetens information om tjänsten når ut. Antalet unika besökare har ökat från 220 000 till 530 000, vilket motsvarar en ökning med 140 procent.

Antal unika besök på beräkningstjänst för bostadstillägg 2017-2019

3.4. Massmedia

Information om bostadstillägg sprids frekvent genom massmedia. Under 2019 har 1 276 artiklar publicerats i både rikstäckande och lokala media. I artiklarna omnämns bostadstillägg och Pensionsmyndigheten. Vi ser att information genom massmedia har stor betydelse för allmän kännedom om bostadstillägg. Vi kan härigenom ha möjlighet att nå ut brett med viktig information, om både behovet av preliminär beräkning men även exempelvis om behörighet i vissa fall för anhöriga att företräda den som vill ansöka. Genom kommunerna når vi ut i lokala media, då information sprids vidare till lokala tidningar via kommunernas egna nyhetssidor.

3.5. Grupper inom mörkertalet

I vårt arbete med att öka kunskapen om förmånen har vi arbetat utifrån att nå ut brett till pensionärer på olika sätt. Men tidigt i vårt informationsarbete identifierade vi även olika situationer då man potentiellt kan bli berättigad till bostadstillägg. På detta sätt har vi kunnat identifiera grupper som behöver information vid vissa givna händelser. De prioriterade händelser som vi har identifierat är den egna pensioneringen, ändrat civilstånd, situationen som efterlevande samt när en tjänstepension upphör. Gällande äldreförsörjningsstöd ser vi främst situationen som nyanländ till Sverige. Dessa har varit och är fortsatt viktiga utgångspunkter vid vår förmedling av information. För att få ytterligare kännedom om det potentiella mörkertalet och för att identifiera eventuella behov av ytterligare informationsinsatser arbetar Pensionsmyndigheten nu med ytterligare analys.

3.5.1. Grupper enligt mörkertalsskattning

Vi arbetar nu med en mer utförlig analys av den senaste skattningen av mörkertalet inom bostadstillägg. Vi undersöker närmare olika uppgifter såsom fördelning inom mörkertalet utifrån exempelvis bostadstyp och belopp. Analysen görs brett och vi utreder även faktorer såsom kön och åldersfördelning. Ett exempel på vad vi undersöker gäller att vi sedan tidigare sett en högre andel av mörkertalet som bor i eget hus. Vi tittar närmare på detta för att se om denna grupp även kännetecknas av till exempel låga belopp av bostadstillägg. Det skulle kunna bidra till att förklara den högre andelen, då mörkertalet till största del utgörs av pensionärer som är potentiellt berättigade till relativt låga belopp.³ Om vi kan hitta olika samband kan detta underlätta i vårt arbete att nå fram med information till olika grupper. Vi ser att denna analys kan ge en större kunskap för vårt vidare arbete inom mörkertalet.

3.5.2. Grupper med särskilda behov

Vi tittar också särskilt på gruppen som ansöker om bostadstillägg i samband med uttag av allmän pension vid 65 år och som tidigare har haft

³ Se även Pensionsmyndighetens rapport *Mörkertal i bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd, regleringsbrevsuppdrag år 2014*.

sjukersättning, både de som haft bostadstillägg till sin sjukersättning och de som inte haft det. Ett arbete pågår med att analysera hur våra nuvarande åtgärder för att motverka mörkertal inom denna grupp fungerar. Detta är också ett område där vi för en diskussion med Försäkringskassan kring resultat och eventuella behov av åtgärder.

En annan analys pågår också gällande ärenden där Pensionsmyndigheten fattat beslut om att avslå ansökan då pensionären inte inkommit med begärda underlag. Riksrevisionen lämnade en sådan rekommendation i sin senaste granskning av myndighetens arbete med mörkertalet.⁴ Vi har sammanställt uppgifter om orsaker till avslag, det vill säga vilka slags underlag som pensionärerna inte inkommit med. Det framgår att det rör både bostadskostnad såsom boendeförhållanden och inkomstuppgifter såsom tillgångar, utländska pensioner och andra inkomster. Vi analyserar dessa ärenden vidare för att undersöka möjliga orsaker till att underlagen inte lämnats, såsom oförmåga, och för att identifiera eventuella behov av åtgärder.

⁴ *Mörkertal inom bostadstillägget (RiR 2019:22)*

4. In- och utflöden av förmånstagare vid regelförändringar

Pensionsmyndigheten har analyserat hur in- och utflöden av förmånstagare inom bostadstillägg påverkas av senare års regelförändringar. Nedan framgår de huvudsakliga regeländringar som genomförts från år 2017 fram tills idag, avseende bostadstillägg till pensionärer.

Regeländringar i huvudsak

1 januari 2018

Genom regeländringar enligt nedan höjs högsta möjliga bostadstillägg till 5 560 kronor för ogifta och 2 780 kronor för gifta.

- Bostadskostnadstaket höjs från 5 000 till 5 600 kronor för ogifta och från 2 500 kronor till 2 800 kronor för gifta.
- Ersättningsgraden höjs till 96 procent av bostadskostnad som understiger 5 000 kronor för ogifta och 2 500 för gifta. Bostadskostnad från 5 000 upp till 5 600 kronor respektive från 2 500 upp till 2 800 kronor ersätts med 70 procent.

1 januari 2020

Genom regeländringar enligt nedan höjs högsta möjliga bostadstillägg till 6 540 kronor för ogifta och 3 270 kronor för gifta.

- Bostadskostnadstaket höjs till 7 000 kronor för ogifta och 3 500 kronor för gifta.
- Ersättningsgraden höjs till 100 procent för bostadskostnad upp till 3 000 kronor. Bostadskostnad från 3 001 upp till 5 000 kronor ersätts med 90 procent och bostadskostnad från 5 001 upp till 7 000 kronor ersätts med 70 procent. Motsvarande nivåer gäller för gifta.
- Den del av bidragsgrundande inkomst som härrör från eget arbete såsom allmän inkomstgrundad pension, tjänstepension m.m. beaktas med 93 procent i reduceringsinkomsten. Garantipension, änkepension, kapitalinkomst och förmögenhetstillägg tas upp med 100 procent.
- Bostadstillägget räknas av med 62 procent för alla inkomstnivåer.

Utöver dessa regeländringar infördes under perioden ändrade regler gällande beräkning av överskott i inkomstslaget kapital. De nya reglerna infördes med övergångsregler fram till dess att Skatteverket fattade beslut om beskattningsåret 2017. Detta innebar att de första maskinella omräkningarna av bostadstillägg, där uppgift om kapitalinkomst inhämtas direkt från Skatteverket, kunde genomföras under år 2018. Därutöver har Pensionsmyndigheten även genomfört vissa föreskriftsändringar gällande bostadskostnad, men dessa ser vi har inga eller endast marginella samband med in- och utflöden av förmånstagare.

Pensionsmyndigheten redovisar nedan in- och utflöden av förmånstagare för åren 2017, 2018 samt 2019. Därutöver redovisas även utflöden för januari 2020. Uppgifterna om in- och utflödet kommer från Pensionsmyndighetens datalager Pedal. Uppgifterna avser både ordinarie och retroaktiva utbetalningar. Då uppgifterna hämtas från ett heltäckande register förekommer inget urval eller skattningar. Pensionsmyndigheten redovisar analysen på förmånens storlek, ålder, kön samt civilstånd. I förekommande fall väger vi även in vissa andra orsaker till de konstaterade in- och utflödena utöver regeländringar.

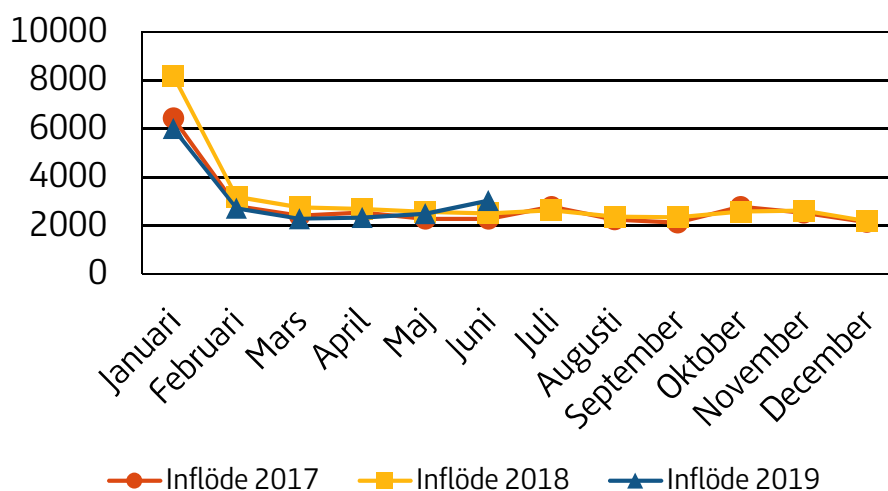
4.1. Inflöde

Statistik gällande inflöde av antal förmånstagare inom bostadstillägg redovisas till och med juni 2019. På grund av myndighetens handläggningstider riskerar statistiken för tid därefter att bli missvisande, då alla ärenden inte har beslutats.

4.1.1. Antal förmånstagare

Nedan framgår inflödet av förmånstagare de senaste åren, där vi ser en årlig uppgång i januari månad. För januari 2018, då en större regeländring trädde i kraft, ser vi dock att inflödet fick en markant ökning. Även för närmast följande månader är inflödet något högre jämfört med samma period under 2017 och 2019.

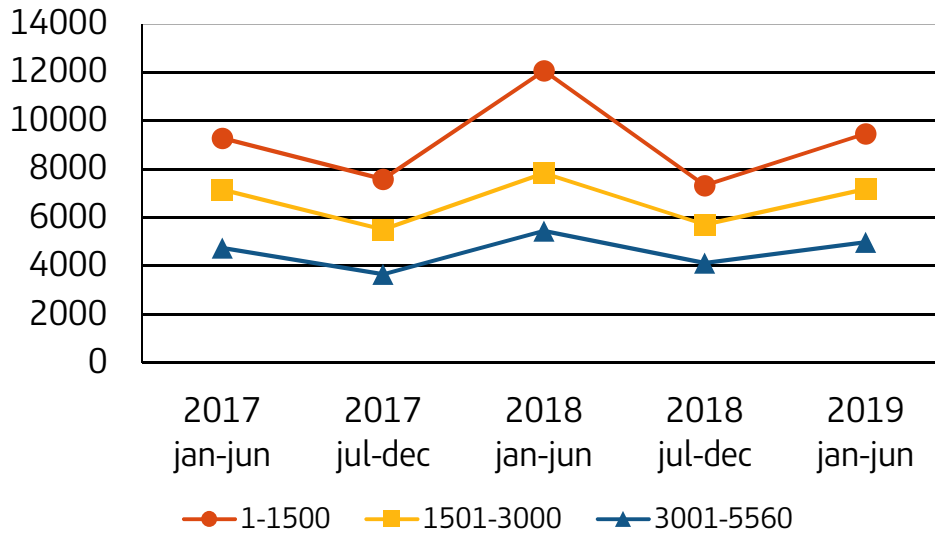
Inflöde av förmånstagare inom bostadstillägg januari 2017 – juni 2019

4.1.2. Förmånens storlek

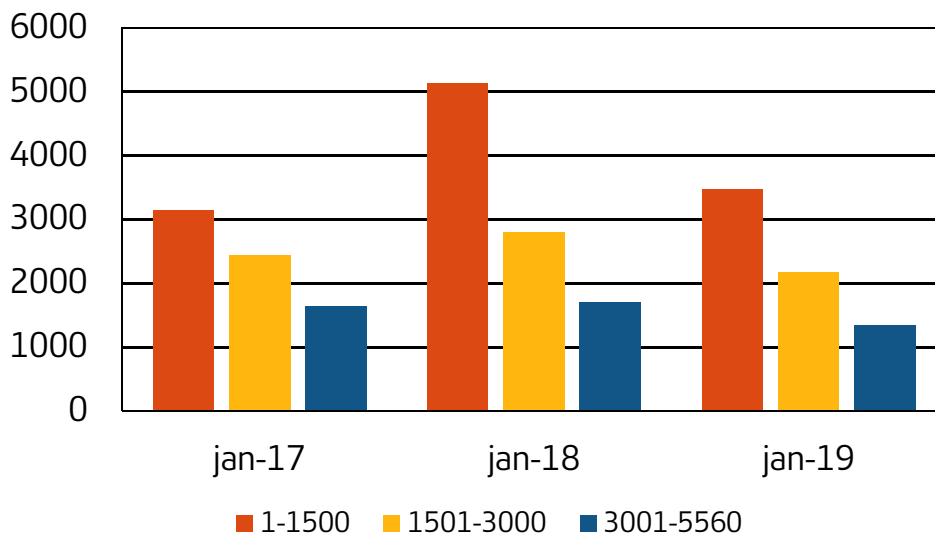
Inflödet av antal förmånstagare utifrån förmånens storlek fördelar sig enligt nedan. Vi ser att det största inflödet utgörs av förmånstagare som beviljas lägre belopp, vilket är ett årligen återkommande mönster. Vi ser även att denna grupp ökar markant under första halvan av 2018, i samband med att regeländringen trädde i kraft.

Inflöde av förmånstagare från januari 2017 – juni 2019 fördelat utifrån förmånsbelopp per månad

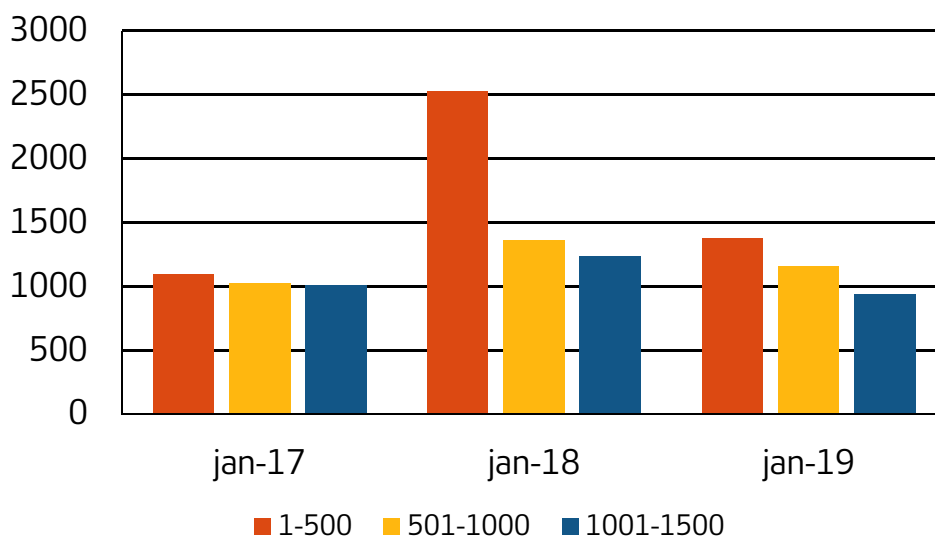
När vi ser närmare på den konstaterade ökningen under just januari 2018, ser vi att den till största del utgörs av förmånstagare med låga belopp. Januari månad fördelar sig beloppsmässigt enligt nedan.

Inflöde av förmånstagare för januari månad år 2017 – 2019 fördelat utifrån förmånsbelopp per månad

Vi bryter ned beloppen ytterligare och ser att ökningen av antalet förmånstagare till största del utgörs av de med de lägsta beloppen, upp till 500 kronor per månad.

Inflöde av förmånstagare med låga belopp för januari månad 2017 – 2019

Regeländringen för januari 2018 innebar att den bidragsgrundande bostadskostnaden höjdes med upp till 470 kronor per månad. Detta innebär att regeländringen i sig medförde fler beviljade förmånstagare. Bland de som ansöker om bostadstillägg får många beräkningsavslag. Regeländringen medförde att många av dem som annars skulle fått beräkningsavslag istället beviljades ett lägre belopp. Samtidigt ser vi att antalet ansökningar steg under perioden, varför regeländringen sannolikt även indirekt har medfört ett ökat inflöde genom att fler personer än annars ansökte, se även avsnitt 4.1.4. Inflöde av antal ansökningar.

4.1.3. Ålder, kön och civilstånd

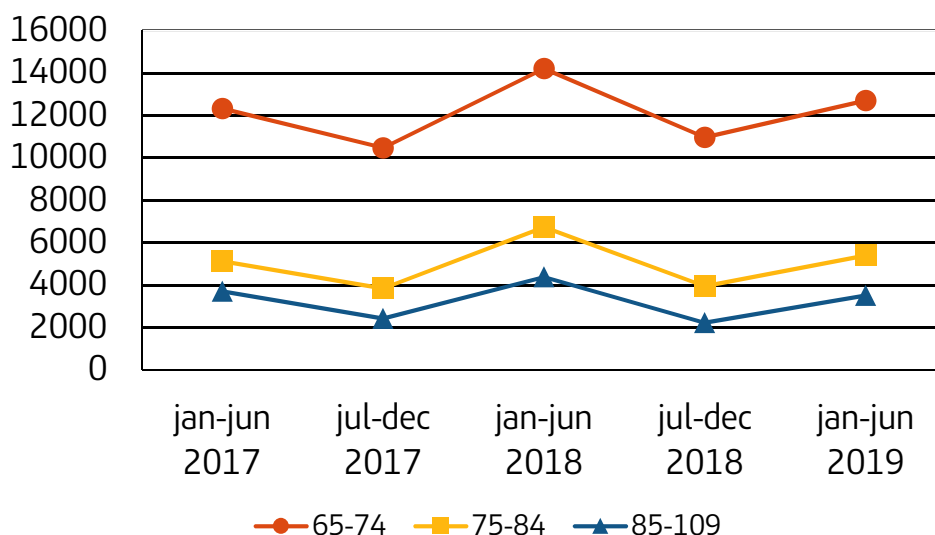
Analysen har även genomförts utifrån ålder, kön och civilstånd. Utifrån dessa faktorer har vi särskilt undersökt inflödet i samband med regeländringarna.

Sammantaget ser vi inte något uttalat samband mellan dessa faktorer och det ökade inflödet vid regeländringen från januari 2018. Fördelningen av inflödet utifrån dessa parametrar följer i stort samma mönster med vissa mindre följdriktiga avvikelser.

Ålder

En analys av ålderskategorier visar ett högre inflöde i den lägre ålderskategorin. En närmare granskning av ålderskategorin visar att en större andel utgörs av inflöde i samband med pensionsinträde vid 65 års ålder.

Inflöde av förmånstagare utifrån ålderskategorier januari 2017 – juni 2019

När vi ser närmare på fördelning för januari månad, enligt tabell nedan, ser vi inte heller någon större avvikelse för januari 2018, jämfört med övriga år.

Inflöde av förmånstagare januari månad 2017 – 2019 fördelat utifrån ålderskategorier

	65-74	75-84	85-109
Januari 2017	49 %	28 %	23 %
Januari 2018	48 %	30 %	22 %
Januari 2019	53 %	28 %	19 %

Kön

Inflödet under januari 2018, med en ökning kopplad till regeländringen, har i princip samma könsfördelning som inflödet i stort. Kvinnor står i genomsnitt för närmare 70 procent och män står för drygt 30 procent. Andelen kvinnor med de lägsta beloppen är något lägre. Eftersom kvinnor i genomsnitt har högre bostadstillägg än män är det ett väntat resultat.

Inflöde av förmånstagare fördelat utifrån kön

	kvinnor	män
2017	67 %	33 %
2018	66 %	34 %
2019*	68 %	32 %
Januari 2018	71 %	29 %
Januari 2018 Belopp 1- 500	64 %	36 %

*Inflödet gäller för januari – juni 2019.

Vi har även tittat på könsfördelningen utifrån ålderskategorier, där det inte heller finns några avvikelser kopplat till regeländringen från januari 2018. Överlag ökar andelen kvinnor i högre åldrar, från cirka 60 procent till närmare 80 procent. Detta ser vi kan knytas till kvinnors högre genomsnittliga livslängd, men det bör sannolikt även ha samband med att kvinnors pensioner är lägre i högre åldrar.

Civilstånd

Fördelningen av inflöde utifrån civilstånd framgår av tabell nedan, där samtliga civilstånd ingår som likställs med gifta respektive ogifta.⁵ Det är som väntat betydligt fler inom kategorin ogifta, totalt närmare 90 procent, vilket speglar fördelningen överlag bland de som uppstår bostadstillägg.

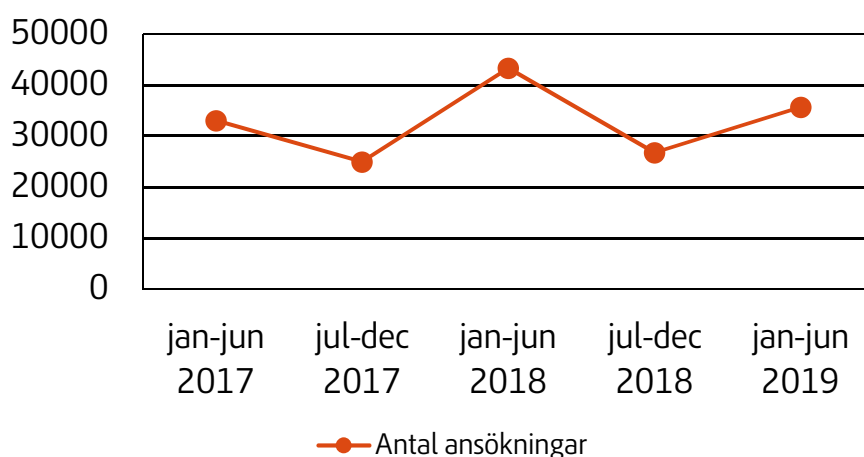
Inflöde av förmånstagare fördelat utifrån civilstånd

	Gifta	Ogifta
2017	12 %	88 %
2018	14 %	86 %
2019	13 %	87 %
Januari 2018	15 %	85 %

4.1.4. Inflöde av antal ansökningar

Den statistik vi har över det totala antalet ansökningar visar samma mönster som inflödet av förmånstagare, med en tydlig ökning för första halvåret 2018. Andelen avslag är genomgående cirka 40 procent, även gällande första halvåret 2018.

Inflöde av antal ansökningar januari 2017 – juni 2019

⁵ Ensamstående med civilstånd ogift, änka/änkling eller skild ingår i kategorin ogift. Likaså ingår makar som stadigvarande lever åtskilda, då dessa likställs med ogifta vid prövning av bostadstillägg. I kategorin gift ingår makar som lever tillsammans och sambo.

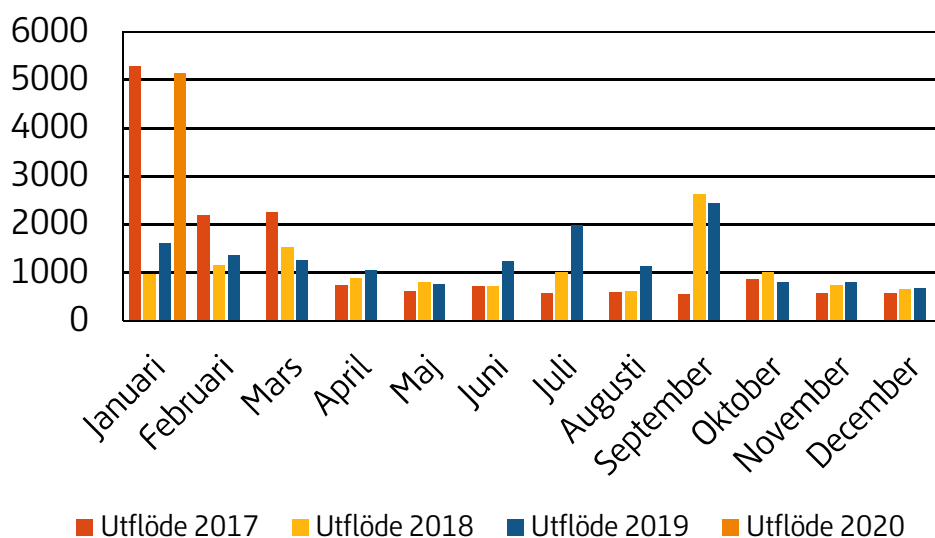
4.2. Utflöde

Statistik gällande utflöde av antal förmånstagare inom bostadstillägg redovisas till och med januari 2020. Utflöde av ärenden som beror på dödsfall eller flytt utanför Sverige har exkluderats ur statistiken.

4.2.1. Antal förmånstagare

Av diagrammet nedan framgår månadsvisa utflöden av antal förmånstagare. Det är relativt låga utflöden med några undantag, tydligast avviker utflödet för januari 2017 samt januari 2020.

Utflöde av antal förmånstagare januari 2017 – januari 2020

Det markant högre utflödet för januari 2020 är i linje med förväntade effekter av de ändrade regler som då började gälla. Reglerna innebar ett höjt bostadstillägg för de flesta, men ändringarna gällande inkomstberäkning ledde även till sänkt bostadstillägg och innebar därmed också att bostadstillägget upphörde för vissa förmånstagare.

Utflödet för januari 2017 kan inte kopplas till några regeländringar inom bostadstillägg. Det är dock kopplat till att följsamhetsindexeringen för inkomstpensionen var relativt hög, en ökning med 2,8 procent. Samtidigt höjdes prisbasbeloppet med 1,1 procent, en relativt låg höjning. Detta innebär att pensionerna höjdes samtidigt som fribeloppet, som avräknas vid inkomstberäkningen av bostadstillägget, inte höjdes i samma utsträckning.

Även för februari och mars 2017 är utflödet högre. Detta kopplas till systemrelaterade begränsningar med maskinella omräkningar av tjänstepensioner som registrerats från februari månad. En del ärenden har också registrerats från mars månad, avseende vissa förmögenhetsutredningar.⁶

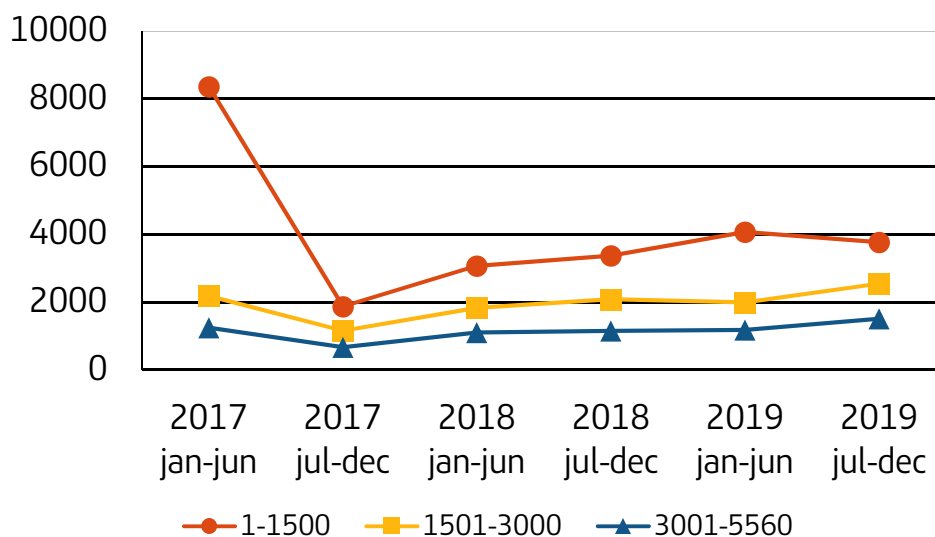
⁶ Begränsningarna är kopplade till dåvarande ärendehanteringssystem. Pensionsmyndighetens nya systemlösning NBT, med nu pågående implementering, har inte dessa begränsningar.

Vi ser även ett högre utflöde som sammanfaller med omräkningar vid ändrad kapitalinkomst där den största omräkningen som ledde till indrag under 2018 gjordes från september månad. Under 2019 tidigarelade Skatteverket fler slutliga beslut om skatt och omräkningarna var som störst under juli respektive september månad.

4.2.2. Förmånens storlek

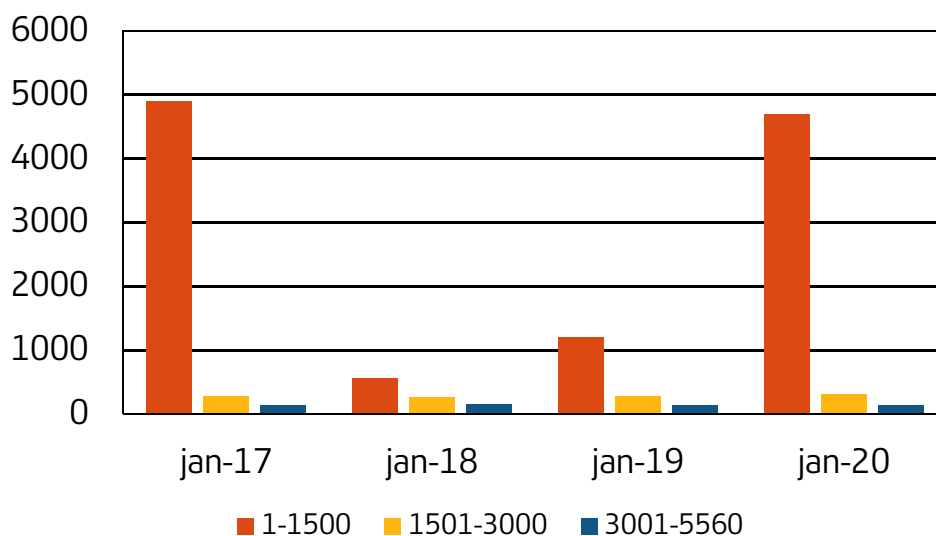
Utflödet av antal förmånstagare utifrån förmånens storlek fördelar sig enligt nedan. Vi ser att det största utflödet utgörs av förmånstagare som uppburit lägre belopp, vilket är ett återkommande mönster. Vi ser inga variationer av utflöde som kan kopplas till regeländringen från januari 2018, vilket är väntat då dessa ändringar syftade till att höja bostadstillägget. Vi ser att det är gruppen med låga belopp som står för den markanta ökningen under första halvan av 2017.

Utflöde av antal förmånstagare 2017 – 2019 fördelat utifrån förmånsbelopp per månad

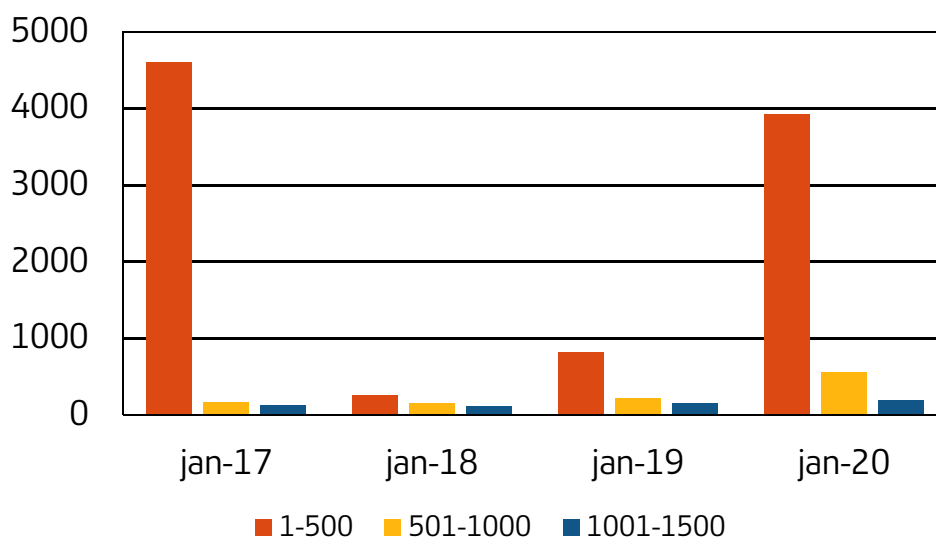
I diagrammet nedan framgår att det höga utflödet både avseende januari 2017 och januari 2020 avser låga belopp. Januari månad för respektive år fördelar sig beloppsmässigt enligt nedan.

Utflyde av förmånstagare för januari månad 2017 – 2020 fördelat utifrån förmånsbelopp per månad

När vi tittar närmare på fördelningen inom kategorin låga belopp kan vi konstatera att utflydet utgörs av de lägsta beloppen, upp till 500 kronor per månad.

Utflyde av förmånstagare med låga belopp för januari månad 2017 – 2020

4.2.3. Ålder, kön och civilstånd

Även gällande utflyde har en analys genomförts utifrån ålder, kön och civilstånd. Vi har särskilt undersökt utflydet för januari 2020, i samband med aktuell regeländring.

Sammantaget ser vi inte något uttalat samband mellan dessa faktorer och det ökade utflydet vid regeländringen. Fördelningen av utflydet utifrån dessa parametrar följer i stort samma mönster med vissa mindre följdriktiga avvikelser. Undantaget är fördelning utifrån civilstånd där vi ser en mer markant avvikelse som vi kopplar till regeländringen från januari 2020.

Ålder

Fördelningen av utflöde utifrån åldersgrupper framgår av tabellen nedan. Vi ser att fördelningen i stort följer samma mönster, även för januari 2020 i samband med regeländringen.

Utflöde av förmånstagare fördelat utifrån ålderskategorier

	65-74	75-84	85-110
2017	42 %	35 %	23 %
2018	44 %	32 %	24 %
2019	42 %	33 %	25 %
Januari 2020	46 %	29 %	25 %

Kön

Även fördelningen mellan kvinnor och män följer samma återkommande mönster.

Utflöde av förmånstagare fördelat utifrån kön

	Kvinnor	Män
2017	67 %	33 %
2018	69 %	31 %
2019	70 %	30 %
Januari 2020	72 %	28 %

Civilstånd

Fördelningen av utflöde utifrån civilstånd framgår av tabell nedan, där samtliga civilstånd ingår som likställs med gifta respektive ogifta⁷. Som väntat är det betydligt fler ogifta eller likställda, totalt sett närmare 90 procent. Drygt 10 procent är gifta och likställda. Vi ser dock att fördelningen avseende januari 2020, utflödet i samband med regeländringen, avviker genom att utflödet utgörs av betydligt fler ogifta. Detta ser vi endast avseende det högre utflödet januari 2020. Utflödet för januari 2017 hade en mer typenlig fördelning med 83 % ogifta.

⁷ Ensamstående med civilstånd ogift, änka/änkling eller skild ingår i kategorin ogift. Likaså ingår makar som stadigvarande lever åtskilda, då dessa likställs med gifta vid prövning av bostadstillägg. I kategorin gift ingår makar som lever tillsammans och sambo.

Utflyde av förmånstagare fördelat utifrån civilstånd

	Gifta	Ogifta
2017	15 %	85 %
2018	14 %	86 %
2019	13 %	87 %
Januari 2020	5 %	95 %

Avvikelsen för januari 2020 ser vi är knutet till regeländringarna. Den ändrade inkomstberäkningen som får en sänkande effekt för vissa grupper slår igenom fullt ut för ogifta. För gifta fördelas effekten även på den andra parten och blir på så vis lägre. Därmed blir även utflydet av gifta förmånstagare lägre.

Vi ser även att utflydet gällande ensamstående kvinnor med civilstånd änka är något högre för just januari 2020. Änkor utgör då 39 procent jämfört med cirka 35 procent, som är den genomsnittliga andelen änkor för perioden.

www.pensionsmyndigheten.se

